

MPSC लोक प्रशासन अभ्यासक्रम पेपर 1

MPSC लोकप्रशासन अभ्यासक्रमाचा पेपर 1 प्रशासकीय सिद्धांतावर केंद्रित आहे आणि तो 12 विषयांमध्ये विभागलेला आहे. खाली आम्ही MPSC लोकप्रशासनासाठी पेपर 1 चा संपूर्ण अभ्यासक्रम दिला आहे.

MPSC लोक प्रशासन अभ्यासक्रम पेपर 1		
1	प्रास्ताविक	सार्वजनिक प्रशासनाचा अर्थ, व्याप्ती आणि महत्त्व; सार्वजनिक प्रशासनाची विल्सनची दृष्टी; शिस्तीची उत्क्रांती आणि त्याची सध्याची स्थिती; नवीन सार्वजनिक प्रशासन; सार्वजनिक निवड दृष्टीकोन; उदासीकरण, खाजगीकरण, जागतिकीकरणाची आव्हाने; सुशासन: संकल्पना आणि उपयोजन; नवीन सार्वजनिक व्यवस्थापन
2	प्रशासकीय विचारसरणी	वैज्ञानिक व्यवस्थापन आणि वैज्ञानिक व्यवस्थापन चळवळ; शास्त्रीय सिद्धांत; वेबरचे नोकरशाही मॉडेल - त्याची टीका आणि पोस्ट-वेबेरियन विकास; डायनॉमिक प्रशासन (मेरी पार्कर फॉलेट); मानवी संबंध शाळा (एल्टन मेयो आणि इतर); कार्यकारिणीचे कार्य (C.I. बर्नार्ड); सायमनचा निर्णय घेण्याचा सिद्धांत; सहभागी व्यवस्थापन (आर. लीकर्ट, सी. आर्गीरिस, डी. मॅकग्रेगर).
3	प्रशासकीय व्यवहार	निर्णय घेण्याची प्रक्रिया आणि तंत्र; संवाद; मनोबल; प्रेरणा सिद्धांत - सामग्री, प्रक्रिया आणि समकालीन; नेतृत्व सिद्धांत: पारंपारिक आणि आधुनिक.
4	संस्था	सिद्धांत - प्रणाली, आकस्मिकता; रचना आणि फॉर्म: मंत्रालये आणि विभाग, महामंडळे, कंपन्या, मंडळे आणि आयोग; तदर्थ आणि सल्लागार संस्था; मुख्यालय आणि फील्ड संबंध; नियामक प्राधिकरण; सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी
5	उत्तरदायित्व आणि नियंत्रण	जबाबदारी आणि नियंत्रणाच्या संकल्पना; प्रशासनावर विधिमंडळ, कार्यकारी आणि न्यायिक नियंत्रण; नागरिक आणि प्रशासन; मीडिया, स्वारस्य गट, स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका; नागरी समाज; नागरिकांची सनद; माहितीचा अधिकार; सामाजिक लेखापरीक्षण
6	प्रशासनिक कायदा	अर्थ, व्याप्ती आणि महत्त्व; प्रशासकीय कायद्यावर डिसी; सोपवलेले कायदे; प्रशासकीय न्यायाधिकरण
7	तुलनात्मक लोक प्रशासन	प्रशासकीय प्रणालींवर परिणाम करणारे ऐतिहासिक आणि समाजशास्त्रीय घटक; विविध देशांतील प्रशासन आणि राजकारण; तुलनात्मक सार्वजनिक प्रशासनाची सद्यस्थिती; पर्यावरणशास्त्र आणि प्रशासन; रिग्जियन मॉडेल आणि त्यांची टीका
8	विकासाची गतिशीलता	विकासाची संकल्पना; विकास प्रशासनाचे प्रोफाइल बदलणे; 'विकासविरोधी प्रबंध'; नोकरशाही आणि विकास; मजबूत राज्य विरुद्ध बाजार वादविवाद; विकसनशील देशांतील प्रशासनावर उदासीकरणाचा परिणाम; महिला आणि विकास - बचत गट चळवळ.

9	कार्मिक व्यवस्थापन	मानव संसाधन विकासाचे महत्त्व; भर्ती, प्रशिक्षण, करिअरची प्रगती, स्थान वर्गीकरण, शिस्त, कार्यप्रदर्शन मूल्यांकन, पदोन्नती, वेतन आणि सेवा शर्ती; नियोक्ता-कर्मचारी संबंध, तक्रार निवारण यंत्रणा; आचारसंहिता; प्रशासकीय नैतिकता.
10	सार्वजनिक धोरण	धोरण तयार करण्याचे मॉडेल आणि त्यांची टीका; संकल्पना, नियोजन, अंमलबजावणी, देखरेख, मूल्यमापन आणि पुनरावलोकनाच्या प्रक्रिया आणि त्यांच्या मर्यादा; राज्य सिद्धांत आणि सार्वजनिक धोरण तयार करणे
11	प्रशासकीय सुधारणा करण्याचे तंत्र	संस्था आणि पद्धती, कार्य अभ्यास आणि कार्य व्यवस्थापन; ई-गव्हर्नन्स आणि माहिती तंत्रज्ञान; नेटवर्क विश्लेषण, MIS, PERT, CPM सारखी व्यवस्थापन मदत साधने.
12	वित्तीय प्रशासन	आर्थिक आणि आर्थिक धोरणे; सार्वजनिक कर्ज आणि सार्वजनिक कर्ज बजेट - प्रकार आणि फॉर्म; अर्थसंकल्पीय प्रक्रिया; आर्थिक जबाबदारी; लेखा आणि लेखापरीक्षण.

MPSC लोक प्रशासन अभ्यासक्रम पेपर 2

MPSC लोकप्रशासन अभ्यासक्रमाचा पेपर 2 भारतीय प्रशासनावरील माहितीवर केंद्रित आहे आणि तो 14 विषयांमध्ये विभागलेला आहे. खाली आम्ही एमपीएससी लोक प्रशासनासाठी पेपर 2 चा संपूर्ण अभ्यासक्रम दिला आहे.

MPSC लोक प्रशासन अभ्यासक्रम पेपर 2

1	भारतीय प्रशासनाची उत्क्रांती	कौटिल्याचे अर्थशास्त्र; मुघल प्रशासन; राजकारण आणि प्रशासनातील ब्रिटिश राजवटीचा वारसा - सार्वजनिक सेवा, महसूल प्रशासन, जिल्हा प्रशासन, स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे भारतीयीकरण
2	सरकारची तात्विक आणि घटनात्मक चौकट	ठळक वैशिष्ट्ये आणि मूल्य परिसर; संविधानवाद; राजकीय संस्कृती; नोकरशाही आणि लोकशाही; नोकरशाही आणि विकास
3	सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम	आधुनिक भारतातील सार्वजनिक क्षेत्र; सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांचे फॉर्म; स्वायत्तता, जबाबदारी आणि नियंत्रणाच्या समस्या; उदारीकरण आणि खाजगीकरणाचा परिणाम
4	केंद्र सरकार आणि प्रशासन	कार्यकारी, संसद, न्यायपालिका - रचना, कार्ये, कार्य प्रक्रिया; अलीकडील ट्रेड; आंतरसरकारी संबंध; कॅबिनेट सचिवालय; पंतप्रधान कार्यालय; केंद्रीय सचिवालय; मंत्रालये आणि विभाग; बोर्ड; कमिशन; संलग्न कार्यालये; फील्ड संस्था.
5	योजना आणि प्राधान्यक्रम	नियोजन यंत्रणा; नियोजन आयोग आणि राष्ट्रीय विकास परिषदेची भूमिका, रचना आणि कार्ये; 'सूचक' नियोजन; केंद्र आणि राज्य स्तरावर योजना तयार करण्याची प्रक्रिया; घटनादुरुस्ती (1992) आणि आर्थिक विकास आणि सामाजिक न्यायासाठी विकेंद्रित नियोजन

6	राज्य सरकार आणि प्रशासन	केंद्र-राज्य प्रशासकीय, विधान आणि आर्थिक संबंध; वित्त आयोगाची भूमिका; राज्यपाल; मुख्यमंत्री; मंत्री परिषद; मुख्य सचिव; राज्य सचिवालय; संचालनालये.
7	स्वातंत्र्यापासून जिल्हा प्रशासन	जिल्हाधिकाऱ्यांची भूमिका बदलली; केंद्रीय राज्य-स्थानिक संबंध; विकास व्यवस्थापन आणि कायदा व सुव्यवस्था प्रशासनाची अनिवार्यता; जिल्हा प्रशासन आणि लोकशाही विकेंद्रीकरण
8	नागरी सेवा	घटनात्मक स्थिती; रचना, भरती, प्रशिक्षण आणि क्षमता-निर्मिती; सुशासन उपक्रम; आचारसंहिता आणि शिस्त; कर्मचारी संघटना; राजकीय अधिकार; तक्रार निवारण यंत्रणा; नागरी सेवा तटस्थता; नागरी सेवा सक्रियता
9	आर्थिक व्यवस्थापन	राजकीय साधन म्हणून अर्थसंकल्प; सार्वजनिक खर्चावर संसदीय नियंत्रण; आर्थिक आणि वित्तीय क्षेत्रात वित्त मंत्रालयाची भूमिका; लेखा तंत्र; लेखापरीक्षण; लेखा नियंत्रक आणि भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांची भूमिका
10	स्वातंत्र्यानंतरच्या प्रशासकीय सुधारणा	मुख्य चिंता; महत्त्वाच्या समित्या आणि आयोग; आर्थिक व्यवस्थापन आणि मानव संसाधन विकासामध्ये सुधारणा; अंमलबजावणीतील अडचणी.
11	ग्रामीण विकास	स्वातंत्र्यानंतरच्या संस्था आणि एजन्सी; ग्रामीण विकास कार्यक्रम: केंद्र आणि धोरणे; विकेंद्रीकरण आणि पंचायत राज; ७३ वी घटनादुरुस्ती.
12	शहरी स्थानिक सरकार	नगरपालिका प्रशासन: मुख्य वैशिष्ट्ये, संरचना, वित्त आणि समस्या क्षेत्र; 74 वी घटनादुरुस्ती; जागतिक स्थानिक वादविवाद; नवीन स्थानिकता; शहर व्यवस्थापनाच्या विशेष संदर्भात विकासाची गतिशीलता, राजकारण आणि प्रशासन.
13	कायदा व सुव्यवस्था प्रशासन	ब्रिटिश वारसा; राष्ट्रीय पोलीस आयोग; तपास यंत्रणा; कायदा आणि सुव्यवस्था राखण्यासाठी आणि बंडखोरी आणि दहशतवादाचा सामना करण्यासाठी निमलष्करी दलांसह केंद्रीय आणि राज्य संस्थांची भूमिका; राजकारण आणि प्रशासनाचे गुन्हेगारीकरण; पोलीस-जनसंपर्क; पोलिसांत सुधारणा.
14	भारतीय प्रशासनातील महत्त्वाच्या समस्या	सार्वजनिक सेवेतील मूल्ये; नियामक आयोग; राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग; युती राजवटीत प्रशासनाच्या समस्या; नागरिक-प्रशासन इंटरफेस; भ्रष्टाचार आणि प्रशासन; आपत्ती व्यवस्थापन